

Beslutningsforslag nr. **B 118**

Folketinget 2014-15

Fremsat den 27. marts 2015 af Finn Sørensen (EL), Stine M. Brix (EL), Pernille Skipper (EL) og Frank Aaen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om anvendelse af en økonomisk model til at forebygge social marginalisering

Folketinget pålægger regeringen at undersøge muligheder og eventuelle hindringer for at implementere en økonomisk model i stil med Skandiamodellen. Modellen skal give det tekniske grundlag for gennem langsigtet social investering at forebygge social marginalisering i et samarbejde mellem

stat, regioner og kommuner. Undersøgelsen skal færdiggøres, med henblik på at et eventuelt lovforslag kan fremsættes inden udgangen af 2015.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med beslutningsforslaget er at sikre en helhedsindsats i stat, regioner og kommuner i forhold til socialt marginaliserede.

72,3 mia. kr. er ifølge beregninger foretaget af Centre for Economic and Business Research (CEBR) på Copenhagen Business School prisen for, at 8,2 pct. af børnene i hver eneste årgang bliver socialt marginaliserede. Det svarer til, at 4.929 børn ud af en årgang på 60.000 får et liv præget af eksempelvis længerevarende ledighed, misbrugsproblemer eller alvorlige psykiske lidelser. Det har store menneskelige omkostninger og udgør samtidig en voldsom samfundsmæssig omkostning. Det gælder både udgifterne til sociale ydelser, anbringelser og indlæggelser og de tabte gevinster i form af tabt produktivitet og manglende skatteindtægter.

Samfundets direkte udgifter, ved at 8,2 pct. af en årgang havner som socialt marginaliserede, er 1,6 mia. kr. over et livsforløb. Tabte indtægter betyder, at samfundet går glip af yderligere 70,8 mia. kr. over et livsforløb, når man sammenligner med den del af en årgang, der ikke falder ind under definitionen af socialt marginaliserede. I beregningen er der taget højde for, at personerne ikke nødvendigvis befinder sig i denne kategori hele deres liv.

Udgiften på 72,3 mia. kr. er samtidig den potentielle samfundsgevinst ved at forebygge social marginalisering og sikre, at så få børn og unge som muligt ender med at leve et voksenliv i periferien af samfundet. Det vil sige, at en indsats i barndommen sparer samfundet for mange penge i forhold til den konkrete person senere i livet, hvis man undgår social marginalisering.

Behov for analyse

De ovenstående tal dokumenterer for Enhedslisten, at der er behov for at omlægge budgetteringer i forvaltningen gennem et stærkere fokus på helhedstænkning med udgangspunkt i sociale investeringer. Sverige har gode erfaringer fra 80 kommuner, der alle bruger den såkaldte Skandiamodel.

Den stramme budgetstyring af kommunernes økonomi er også en forhindring for social investering, som bør medtænkes, når der skal udvikles en ny model. Budgetstyringen er ikke kun et voldsomt pres på kommunerne for at spare. Den har medført kraftige nedskæringer af de sociale foranstaltninger, hvilket i sig selv skaber nye sociale problemer. Her til kommer stramningerne inden for dagpenge, førtidspension/fleksjob, sygedagpenge og kontanthjælp, som fører til, at flere borgere med nedsat arbejdsevne får svært ved at klare sig økonomisk, med fare for, at de bliver mere udsatte for social deroute. Men budgetstyringen forhindrer også, at overskud/underskud på kommunens drift kan udlignes over flere år, og det er jo en forudsætning for at kunne foretage den sociale investering. Der kan være tale om en investering, der ofte medfører, at der i et eller flere år skal anvendes øgede driftsmidler i én forvaltning eller en udgift, som først udlignes senere og måske slet ikke, fordi indtægten/besparelsen opstår i en anden »kasse«.

Der er behov for en grundig analyse og vurdering af muligheder og begrænsninger i den gældende lovgivning, for at realisere en dansk version af Skandiamodellen.

Skandiamodellen

Skandiamodellen er beregnet til at vise de økonomiske langtidseffekter af tidlige investeringer i forebyggelse. Med et enkelt og anvendeligt værktøj understøtter regnemodellen lokale forebyggelsesinitiativer i danske kommuner og dermed muligheden for at mindske antallet af unge socialt marginaliserede. Det sker konkret ved at beregne ud fra menneskers livscyklus ud fra populationen. Social marginalisering defineres igennem fem kategorier: Personer på længerevarende offentlig forsørgelse, personer med psykiske lidelser, personer, som har været anbragt som barn, personer med stofmisbrug, personer med livsstilssygdomme og normalbefolkningen.

Skandiamodellen er en metode til at beregne det økonomiske potentiale i at sætte ind over for de svageste borgere. Det vil sige, hvor meget samfundet kan spare ved at forebygge i stedet for at reparere. Det handler om at betragte forebyggelse som sociale investeringer, hvor sociale projekter tænkt som langtidsinvesteringer giver gevinst over et livsforløb. Modellen fortæller dog ikke noget om, hvilke specifikke indsatser der rent faktisk hjælper samfundets svageste. Det er således udelukkende en værktøjskasse, der kan bruges til at lave mere intelligente budgetter i den offentlige sektor.

Skandiamodellens force er, at den kan vise, hvordan udgifterne til socialt marginaliserede er fordelt mellem stat, region og kommune og inden for de enkelte forvaltninger. Det er vigtigt, fordi investering og gevinst typisk vil vise sig forskellige steder i forvaltningen. Investeringen i sociale tiltag kommer ofte fra én kasse, mens gevinsterne lander i en anden kasse. Eksempelvis kan gevinsten komme statskassen til gode, selv om indsatsen ligger i kommunen. I kommunalforvaltningen er den meget omtalte »siloopdeling« en stor udfordring. Kommunerne har opsplittet indsatserne i de enkelte forvaltninger: beskæftigelsesforvaltningen, socialforvaltningen, børn- og ungeforvaltningen osv. Det betyder, at der mangler et overordnet billede og muligheden for en helhedsindsats.

Dansk version af Skandiamodellen

Centre for Economic and Business Research (CEBR) på Copenhagen Business School har lavet en dansk version af skandiaregnetmodellen. Den er opdateret til danske forhold og tal.

Cost-benefit

Der laves en cost-benefit-beregning ud fra data om brug af offentlige overførsler, sundhed, tabt arbejdsfortjeneste m.v. Som kommune kan man altså definere: Målgruppe for ind-

satser, forventet effekt, effektens længde og omkostninger ved indsatsen.

Investering

Sociale og forebyggende indsatser skal tænkes som investeringer i mennesker og har i vid udstrækning samme egenskaber som andre investeringer (f.eks. nye maskiner). For det første, at investeringen først tjener sig ind på længere sigt. For det andet, at der er en initial omkostning (opstart), og for det tredje, at der kan være usikkerhed om investeringsafkast.

Metode

Til arbejdet med Skandiamodellen i Danmark anvendes en kombination af livscyklusmetoden og tværnsnitsmetoden.

Livscyklusmetoden: Hovedideen bag livscyklusmetoden er at beregne de omkostninger, der kan henføres til et repræsentativt individ i løbet af hans eller hendes liv, derfor udtrykket livscyklus. Således besvarer livscyklusmetoden spørgsmålet: »Hvad vil være de samlede omkostninger for én person i hele hans eller hendes levetid? «

Tværnsnitsmetoden: Tværnsnitsmetoden tager sit udgangspunkt i den tilgængelige population af individer i et enkelt år. Ved hjælp af denne population beregner tværnsnitsmetoden den samlede omkostning for hele populationen baseret på alle individer. I beregningerne bag modellen anvendes eksempelvis et tværnsnit af populationen i 2005 og igen i 2010 som udgangspunkt for beregningerne, hvor livscyklusberegninger kan foretages for individer i fem-årsintervaller. For at dette er muligt, bruges oplysningerne for den del af befolkningen, som kan observeres i registrene i både 2005 og 2010. Ved at bruge begge metoder sikres det, at der faktisk analyseres på de individer, der er med i populationen, og at man ikke kommer for langt tilbage i tid, når man skal se på livcyklusperspektivet. På den måde vil de beregnede omkostninger være aktuelle, og samtidig vil omkostningsprofilerne for forskellige grupper kunne dannes bagud i tid på baggrund af de to tværnsnit.

Data og målgrupper

I den første udgave af Skandiamodellen arbejdes med seks grupper af mennesker. Grupperne er valgt ud fra kriterier om relevans og datatilgængelighed. Man har lavet en sammenligning på tværs af forskellige grupper, hvilket giver et indblik i, hvordan individerne klarer sig i forhold til gennemsnittet af befolkningen inden for samme aldersgruppe. Derudover sammenligner man med en anden udsat gruppe, men inden for samme område, som mål for, hvilket trin man forventeligt kan hjælpe personerne til at få. Data stammer fra Danmarks Statistiks registre, der indeholder detaljerede oplysninger om hele den danske befolkning.

De udvalgte målgrupper er: Personer på længerevarende offentlig forsørgelse, personer med psykiske lidelser, personer, som har været anbragt som barn, personer med stofmisbrug, personer med livsstilssygdomme og normalbefolkningen. For uddybning af de forskellige grupper, henvises til kilderne nedenfor.

Aldersklasser

I analysen opdeles befolkningen i aldersgrupper på 5 år. Den enkelte persons alder i 2010 definerer, hvilken aldersgruppe personen tilhører. Den samme person tilhørte derfor i 2005 aldersgruppen lige under den aldersgruppe, som personen tilhørte i 2010. Alle personer, som ikke er registreret i to forskellige aldersgrupper i henholdsvis 2005 og 2010 (med højeste gruppe i 2010), er taget ud af undersøgelsen.

Omkostninger

Modellen omfatter p.t. følgende omkostninger: Tabt arbejdsindtægt (lønindkomst), skattebetaling (indkomstskat), kontanthjælp, sygedagpenge, førtidspension, SU, ledighed (baseret på årsledighedsgrad), kriminalitet, anbringelser og brug af sundhedssystemet (primær og sekundær).

Modellen omfatter derimod ikke følgende omkostninger: Ekstra omkostninger i kommuner/regioner/stat til administration, støtteordninger, tiltag, ekstra huslejestøtte m.v., tabte skatteindtægter som følge af andet end indkomstskat, indirekte omkostninger fra familiemedlemmer m.v. og omkostninger for pårørende.

Skandiamodellen bliver allerede anvendt i Sverige, hvor mere end 80 kommuner er uddannet i brugen. Og den bruges med gode resultater.

Lige nu afprøver seks danske kommuner modellen i et samarbejde med forskerne fra CBS, og KL følger projektet for at vurdere muligheden for større udbredelse.

Anvendte kilder:

Sverige: <https://www.utanforskabetpris.se/>

Danmark: <http://udenforskabetpris.dk/>

Skandiamodellen: http://udenforskabetpris.dk/media/72053/skandia-modellen__digi_.pdf

Baggrundspapir: <http://udenforskabetpris.dk/media/73292/Baggrundsdokumentation%2012.09.2014%20final.pdf>

Ugebrevet A4: http://www.ugebreveta4.dk/ny-regnemodelskal-spare-milliarder-og-samtidig-hjael_19971.aspx

Skriftlig fremsættelse

Finn Sørensen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om anvendelse af en økonomisk model til at forebygge social marginalisering.

(Beslutningsforslag nr. B 118)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.